

Exam. Code : 103202

Subject Code : 1015

B.A./B.Sc. 2nd Semester

ECONOMICS (Indian Economy)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :—The candidates are required to attempt **five** questions, selecting at least **one** question from each section. The **fifth** question may be attempted from any section. All questions carry equal marks.

SECTION—A

1. Define sustainable growth. Do you think the present agricultural strategy is pro-sustainable growth ? If Yes/No give reasons.
2. India needs second green revolution. How agriculture could be made more efficient and profitable ?

SECTION—B

3. The manufacturing sector in India has failed to take-off after the slow-down phase. Give reasons for its poor performance.
4. Privatisation has failed to deliver in the long run. Why ? Give examples from aviation industry in support of your answer.

SECTION—C

5. Comment on the latest trends in the direction and composition of India's trade. Are you in favour of concentration or diversification of trade ?
6. What are the advantages and disadvantages of allowing multinational companies to operate ?

SECTION—D

7. Liberalisation has failed to solve the problems of unemployment in India. Give reasons and suggest a suitable strategy for that.
8. How do you measure poverty and comment on the role planning has played to solve the problem of poverty in India ?

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :- ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਥਾਈ ਵਿਕਾਸ ਹੈ ? ਜੇ ਹਾਂ/ਨਹੀਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।
2. ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਭਾਗ—ਅ

3. ਸਲੋ-ਡਾਊਨ ਫੇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਨਿਰਮਾਣ ਖੇਤਰ ਟੇਕ-ਆਫ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਫੇਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਖਰਾਬ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਕਾਰਣ ਲਿਖੋ।
4. ਨਿਜੀਕਰਣ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵਿਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ ? ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਵਿਮਾਨਨ ਉਦਯੋਗ ਤੋਂ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।

ਭਾਗ—ੲ

5. ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਦੇ ਨਵੀਨਤਮ ਰੁਝਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਵਪਾਰ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਜਾਂ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋ ?
6. ਮਲਟੀਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦੇ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹਨ ?

ਭਾਗ—ਸ

7. ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁੱਕਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਸੁਝਾਉ ਦਿਉ।
8. ਤੁਸੀਂ ਗਰੀਬੀ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਪ੍ਰत्येक भाग में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए, परीक्षार्थी कुल पांच प्रश्न करें। पांचवां प्रश्न किसी भी भाग में से किया जा सकता है ? सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।

भाग—क

1. सतत् विकास को परिभाषित करें क्या आपको लगता है। कि वर्तमान कृषि रणनीति टिकाऊ विकास है ? यदि हाँ/नहीं कारण बताएं।
2. भारत को दूसरी हरित क्रांति की जरूरत है। कृषि को और अधिक कुशल और लाभदायक कैसे बनाया जा सकता है ?

भाग—ख

3. स्लो-डाउन फेस के बाद भारत में विनिर्माण क्षेत्र टेक-ऑफ करने में विफल हो गया है। इसके खराब प्रदर्शन के लिए कारण दीजिए।
4. निजीकरण लंबे समय में वितरित करने में विफल रहा है। क्यों ? अपने उत्तर के समर्थन में विमानन उद्योग से उदाहरण दें।

भाग—ग

5. भारत के व्यापार की दिशा और संरचना में नवीनतम रूझानों पर टिप्पणी करें। क्या आप व्यापार की एकाग्रता या विविधीकरण के पक्ष में हैं ?
6. बहुराष्ट्रीय कंपनियों को काम करने की अनुमति देने के क्या फायदे और नुकसान हैं ?

भाग—घ

7. उदारीकरण भारत में बेरोजगारी की समस्याओं को हल करने में विफल रहा है। कारण बताएं और उसके लिए उपयुक्त रणनीति का सुझाव दें
8. आप गरीबी को कैसे मापते हैं और भारत में गरीबी की समस्या को हल करने के लिए योजना की भूमिका पर टिप्पणी करें ?